

Reprodukční práva žen a mužů

zpravodaj

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou první číslo zpravodaje, který je zaměřený na reprodukční práva žen a mužů. V průběhu tohoto roku Vám jeho prostřednictvím budeme přinášet informace z této oblasti a o rodičovství. Přivítáme také, pokud nám budete příspěvky nebo zprávy o svých projektech a aktivitách zasílat také vy.

Kromě zpravodaje vzniknou v rámci projektu podpořeného nadací Slovak-Czech Women's Fund informační balíčky zaměřené na sexuální výchovu, práva žen v těhotenství a při porodu, práva rodičů po porodu, genetický screening v těhotenství, reprodukční práva lesbických žen a interrupce. Na jejich zpracování Gender Studies, o.p.s. spolupracuje s organizacemi Česká asociace porodních asistentek a Hnutí za aktivní mateřství. Expertky zapojené do projektu také vypracují doporučení, která budou dále prezentována osobám v rozhodovacích pozicích, aby byla zlepšena situace v oblasti reprodukčních práv v České republice. Informace z oblasti práv rodičů před/při/po porodu budou prostřednictvím letáků představeny veřejnosti.

O čem je projekt za Svobodnou volbu – reprodukční práva žen a mužů?

V současné době se v řadě zemí EU objevují snahy vedoucí k omezování reprodukčních práv. Tento trend je nejvíce patrný v tendencích usilujících o legislativní zákaz interrupcí. V ČR byl poslední návrh na změnu interrupčního zákona předložen skupinou poslanců na podzim roku 2003 a v březnu 2004 byl poslaneckou sněmovnou zamítnut. Snahy usilující o změnu stávajícího legislativního stavu, který interrupce umožňuje do 12. týdne těhotenství, se však objevují stále. Poslední pokus o změnu interrupčního zákona byl neúspěšný také z důvodu silného tlaku občanského sektoru, konkrétně neziskových organizací, které se postavily na stranu svobodné volby v otázce interrupcí.

Tímto projektem Gender Studies, o.p.s. navazuje na předešlé aktivity v oblasti reprodukčních práv. Nezaměřujeme se však pouze na oblast interrupcí, ale pokrýváme i další aspekty této problematiky jako např. rodičovství, porodnictví či sexuální výchovu.

Cíle projektu:

Vytvoření argumentační báze v oblasti reprodukčních práv
Vytvoření informačních materiálů pro veřejnost
Vytvoření informačních materiálů pro osoby v rozhodovacích pozicích
Podnětí diskuze o reprodukčních právech v české společnosti

Témata, na která se zaměřujeme:

Sexuální výchova
Práva žen v těhotenství a při porodu, práva rodičů po porodu
Genetický screening v těhotenství
Reprodukční práva lesbických žen
Interrupce

Pokud Vás projekt zaujal, uvítáme Vaše příspěvky a zapojení. Těšíme se na Vaše reakce.

Linda Sokačová – Gender Studies, o.p.s.

Španělsko a Rumunsko: vysoké počty interrupcí

Rumunsko – země s nejvyšším počtem interrupcí v Evropě

Podle statistik Evropské unie podstoupí průměrná rumunská žena nejméně tři interrupce. Rumunské organizace poskytující poradenství v oblasti antikoncepce dodávají, že skutečný počet interrupcí dokonce převyšuje čísla uvedená v oficiálních statistikách. Někteří lékaři říkají, že se ve své praxi setkali se ženami, které absolvovaly dvacet nebo třicet umělých přerušování těhotenství. Většina Rumunek, především těch starších 30 let, nemá dostatečné informace o moderních antikoncepčních metodách, i když vládní i nevládní organizace se snaží veřejné povědomí o těchto prostředcích zvýšit. Vláda např. poskytuje zdarma hormonální antikoncepci mladým dívkám a sexuální výchovu.

Španělsko – dvojnásobný počet interrupcí

Ve Španělsku se v posledním desetiletí počet interrupcí téměř zdvojnásobil. Podle španělského ministerstva zdravotnictví podstoupilo v roce 2004 interrupci 85 000 žen (z toho 15% -náctiletých), v roce 1995 to bylo pouze 49 000 žen. Někteří demografové přičítají nárůst interrupcí mezi ženami ve věkové skupině 20 – 29 let (která je obeznána s antikoncepčními prostředky) především nejistým ekonomickým podmínkám. Pracující ženy tvoří většinu zaměstnaných na dobu určitou a velká část z nich čeká s rozhodnutím porodit dítě na dobu, kdy budou mít stálou práci. Situaci ztěžuje také pracovní doba, která končí v pozdních večerních hodinách a která znemožňuje sladování rodinného a pracovního života.

Podle zpravodaje Astra bulletin 1/06 zpracovala Linda Sokačová.

Výhrada svědomí a reprodukční práva na Slovensku

V únoru se na Slovensku rozpadla vládní koalice. Jedním z důvodů byl i připravovaný podpis smlouvy s Vatikánem, která by měla upravit právo na používání tzv. výhrady svědomí. Po případné ratifikaci by se tato smlouva stala mezinárodní smlouvou o lidských právech.

Výhrada svědomí by měla lidem zajistit právo odmítnout činnosti, které jsou v rozporu s křesťanskými zásadami a jejich svědomím. V praxi by to znamenalo, že by nebylo možné od věřících lékařů požadovat provádění interrupcí, umělého oplodnění, nebo dokonce předepisování antikoncepce. Věřící právníci a soudci by mohli odmítnout působit v rozvodových kauzách a věřící učitelé by nemuseli vyučovat sexuální výchovu.

Slovenská nezisková organizace Možnosť voľby upozorňuje na to, že přijetí této smlouvy by teoreticky mohlo vést až k tomu, že stát by poskytoval jen výkony a služby, které jsou v souladu s katolickým učením. Zásadní vliv by to podle tohoto sdružení měla smlouva na pojetí reprodukčních práv a vedla by k omezení práva svobodně a odpovědně se rozhodnout o počtu a době narození dětí: „...všetky formy antikoncepčních prostředků, ako aj formy asistovanej reprodukcie sa môžu stať nedostupnými. Rovnako sa nedostupnými môžu stať aj informácie o možnostiach bezpečnej a efektívnej antikoncepcie a ochrany proti sexuálne prenosnými chorobami, vrátane vírusu HIV/AIDS. Výrazne obmedzenie reprodukčných a sexuálnych slobôd na Slovensku môže znamenať nárast materskej úmrtnosti, neželaných tehotenstiev medzi mladistvými dievčatami, nárast nelegálnych interrupcií a zvýšenie výskytu sexuálne prenosných chorôb, vrátane HIV/AIDS.“ Podle aktivistek prosazujících svobodnou volbu žen v oblasti reprodukčních práv dopad diskutované smlouvy s Vatikánem přesahuje hranice Slovenské republiky. Ohrožuje totiž sexuální a reprodukční práva žen i v dalších členských státech EU, protože je možné očekávat, že Svatá stolice bude usilovat a podepsání podobné smlouvy i s nimi.

Někteří si možná položí otázku, zda je správné protestovat proti ustanovení, které má přispět k respektování svědomí jedince. Jedním ze zásadních problémů tohoto ustanovení je, že nejde ani tak o svědomí, jako jmenovitě o křesťanské zásady. Toto ustanovení sehrává zásadní roli nejen na úrovni praktických dopadů, ale také na úrovni symbolické. Dodává křesťanským zásadám (která jsou chápána v praxi více méně jako oficiální stanoviska katolické církve) punc výjimečnosti a oficiality. Do právního systému, který je v evropském prostředí sekulární, se tak dostávají náboženské prvky. A to dokonce prvky jediného náboženského systému, který je tak povyšován nad další náboženství.

Problém také může nastat v řadě praktických situací. Uvedme si příklad provádění interrupcí. Podle zásady výhrady svědomí nemá lékař povinnost provádět interrupce, když jsou proti jeho přesvědčení. Ano, interrupce pro něho může být „vraždou“ nenarozeného dítěte. Neměl by se však lékař ve své každodenní praxi řídit spíše prospěchem pacienta/-ky a dopady pro danou osobu? V řadě případů může interrupce zabránit negativním dopadům spojeným s nechtěným, či ze strany ženy nezvládaným těhotenstvím a může zabránit dalekosáhlým dopadům na další reprodukční, citový a sociální život. Pokud lékaři či lékařce zabraňuje jeho osobní svědomí nebo cokoli jiného svědomitě analyzovat existující situaci a navrhnout co nejvhodnější řešení, neměl by se svého pole působnosti raději vzdát? Je správně, aby individuální svědomí mělo převahu nad lidským životem? Ano, podobně by se měl své praxe vzdát také lékař či lékařka, který jako to nejlepší řešení navrhuje bezmyšlenkovitě interrupci. I takové rozhodnutí sebou nese nevratitelné následky. Navíc se domnívám, že lékař či lékařka, pro kterého jsou interrupce nepřijatelné, se může jejich provádění vzdát i v současném systému. Pro křesťanské organizace, strany a spolky je však dané ustanovení důležité především na symbolické rovině.

Otázkou také zůstává, zda by po přijetí této smlouvy nedošlo k situaci, kdy by církev začala tlačit na všechny lékaře, aby odmítaly interrupce na základě svého svědomí.

Ne nereálným scénářem by v již zmiňované oblasti interrupcí mohla na Slovensku být existence velkého počtu nemocnic (nikoli lékařů), které se budou distancovat

od provádění interrupcí, které by sebou mohlo přinést vznik specializovaných interrupčních klinik nebo změnu symbolického statusu nemocnic a zařízení, které jsou ochotné tyto zákroky provádět. Ty by sebou nesly stigma něčeho nemorálního a nevhodného, co by mělo ve svém důsledku negativní dopad na samotné ženy podstupující interrupci (které se k interrupcím často uchylují po dlouhodobém zvažování ze sociálních, zdravotních či psychosociálních důvodů).

Linda Sokačová

Hnutí pro život: Za svět konzervativnější a méně svobodný!

Spor o interrupce – jedna z nejintenzivnějších a nejkontroverznějších politických diskusí v západoevropské civilizaci. Pojem „politický“ používám proto, že jen málokdy se jedná pouze o osobní, niterný názor na interrupce. Jde o problematiku, ve které nejsou povoleny umírněné postoje. Stanoviska jsou naopak ostře polarizována do dvou soupeřících skupin: hnutí pro svobodnou volbu (pro-choice) a hnutí pro život (pro-life). Spor o umělé přerušení těhotenství se rozhořel také v ČR, i když v menší míře než ve své kolébce – USA. I tady jsou aktivní zastánci svobodné volby v otázce interrupcí a také jejich odpůrci. V následujícím příspěvku si přečtete, o co vlastně jde českému hnutí pro život. A proč se této problematice věnujeme tak obsáhle? Pouze o interrupce totiž jde jen zdánlivě. Na hnutí pro život je vázán celý konzervativně-katolický světonázor – od odsuzování homosexuálů až po striktní pohledy na to, kdo je správným člověkem se vším, co se k tomu váže. Celý text článku Lindy Sokačové, který byl zpracován na základě diplomové práce naleznete na: <http://www.feminismus.cz/fulltext.shtml?x=1232410>

Duly: beseda spojená s promítáním filmu

Gender Studies, o.p.s. Vás zve 25.dubna od 18hod. na besedu spojenou s promítáním filmu o psychické podpoře při porodu a práci duly. Besedu povedou Ing. Míla Kramná a Mgr. Vlasta Jirásková - duly, spoluzakladatelky České asociace dul a členky jejího výboru (www.duly.cz). Dula je žena, která poskytuje podporu, informace a konkrétní pomoc v těhotenství, při porodu a v poporodním období, provází rodičku a jejího partnera tímto životním obdobím a přispívá k akceptování a uspokojování jejich potřeb. V Čechách duly působí od roku 2002 a jejich služby jsou stále častěji využívány. Na začátku besedy bude promítnut půlhodinový dokumentární film Kdo je dula, který vznikl v průběhu roku 2005 ve spolupráci České asociace dul s režisérkou Lenkou Cingrošovou. Diváci se v něm m.j. seznámí s některými dulami, se zkušenostmi rodičů doprovázených doulou při porodu, s názorem psychologičky a gynekologa - porodníka.

Beseda se koná v knihovně Gender Studies, o.p.s., Gorazdova 20, Praha 2.
Rezervace: +420 224 915 666, alice.rutkova@bgenderstudies.cz

Rodičovství: hlavní téma březnového čísla zpravodaje Rovné příležitosti do firem

Březnové číslo elektronického zpravodaje Rovné příležitosti do firem je věnováno plodnému, i když rozporuplnému tématu – rodičovství. Rozhodnutí pro rodičovství a vyrovnání se s naprostou změnou dosavadního způsobu života je v našich podmínkách - zdá se - čím dál složitějším krokem. Rodičovství se totiž stalo životním konceptem, který předpokládá skutečné partnerství obou rodičů, celospolečenskou vstřícnost vůči dětem a rodičům či chůvám, ekonomickou a profesní otevřenost vůči kombinování života s rodinou a života v práci. Pokud

mají rodiče tyto tři předpoklady - nebojují doma, na ulici, ani v práci s tím, že mají děti, pak se jim i snadněji plodí.

Ve zpravodaji naleznete tyto články: Rodičovská a mateřská dovolená v Dánsku, Rakousku a Španělsku, Otec v péči o dítě a při jeho rodině, Délka rodičovské dovolené v ČR může pro ženy-matky představovat past, Když se chce všechno jít – I. Šmídová o dětském koutku na Masarykově univerzitě v Brně, Elin Kvande, norská socioložka: „Dobrá matka“ a „dobrý otec“ neexistují.

Zpravodaj naleznete na této webové adrese: <http://zpravodaj.feminismus.cz>

Časopis Aperió: čtvrtletník o rodičovství v nové grafické a obsahové úpravě

První číslo roku 2006 na téma „Krise a jak ji zvládnout“

V časopisu naleznete tyto články: Máš možnost vztek vykřičet, Jaromíra Mílová: Neživím v sobě marné sny, Byl to přesně takový porod jaký jsem si přála, Umělé oplodnění pomáhá, ale ne všem, Rozvod s odstupem, Představte si, že máte ve vagíně lotosový květ, Klokánkování - zahřát nedonošené dítě na svém těle.

Více informací na: <http://www.aperio.cz>

Kampaň proti využívání vaječných buněk pro biotechnický výzkum

Na adrese www.handsoffourovaries.com máte možnost podepsat petici, která vyjadřuje nesouhlas s využíváním vaječných buněk v biotechnickém výzkumu a pro klonování. Iniciátoři a iniciátorky této kampaně upozorňují, že neznáme veškeré dopady tohoto typu výzkumu a v současnosti nejsme schopni si představit všechny typy rizika. Jedním z cílů této petice je zahájit seriózní diskuzi na toto téma.

Tento zpravodaj vychází v rámci projektu „Za svobodnou volbu – reprodukční práva žen a mužů,“ který realizuje Gender Studies, o.p.s. ve spolupráci s Českou asociací porodních asistentek a Hnutím za aktivní mateřství. Projekt je podpořen nadací Slovak-Czech Women's Fund. Kontakt: Linda Sokačová, linda.sokacova@genderstudies.cz, tel.: +420 224 915 666.